

MARIAN NAZAT

BASMUL FOTBALULUI

NĂSCOCIT ÎMPREUNĂ
CU MARIUS MITRAN

VOLUMUL 1

ÎNCEPUTUL BASMULUI

– Plec la Lisabona, mamă.

– Unde?

– În Portugalia, la Lisabona, repet moale. La finala Ligii, joacă Real cu Atlético, știi că visez de mic să fiu în tribună la un meci ca ăsta.

– Știu, mamă, știu! (Zâmbește chinuit, biata de ea.) Cu cine te duci?

– Cu Marius Mitran.

– Daa, l-am văzut la televizor, îmi place. Mergeți cu Dumnezeu!

O las pe mama în pat și, după ce îi sărut obrazii, plâng ca un copil. Mama este în ghearele morții de câteva luni, un cancer cerebral a mușcat-o hain și-i sfășie viața clipă de clipă, ca un carnasier însetat de sânge. M-am codit dacă să plec ori nu, n-aș vrea să nu fiu acasă când va fi să fie... Alung gândul, îl înghesui într-un ascunziș neumblat al sufletului și mă tângui, mă zbugium.

Dimineată molcomă de mai. Orașul moțăie încă, nu se încumetă să se arate luminii fragede. E atâta liniște, atâta tihnă... și zorile, nu mă pot sătura de ele. Începutul de zi e precum tinerețea, ai senzația că totul e veșnic și că nimic nu-ți stă în cale, că zeii sunt cu tine orice ai face. Dar nu sunt, mai târziu vei afla adevărul acesta, dar până atunci... Ochii înlăcrimați ai mamei, la despărțire, parcă îi zăresc undeva, în două firimituri de nori alburii, înțepe- niți pe cerul dezgolit.

„Haide cu mine la finală!“ mi-a zis deunăzi Marius. Mi s-au înmuiat picioarele, trăiam un miracol. Primeam darul la care tânjisem dintotdeauna. Prin 1970, nu cred că mă înșel, Ajax – poate cea mai charismatică echipă a tuturor timpurilor (alături de Barcelona lui Messi, desigur!) – câștiga *Cupa Campionilor Europeni*. „De-aș ajunge vreodată la un așa spectacol“, îmi repetam cu sfiiciune pe străduțele strâmte și râncede ale adolescenței. A trebuit să treacă o jumătate de secol aproape și să-l întâlnesc pe Marius pentru ca

Respect pentru oameni și cărți

visul să mi se împlinească. Întâlnirea era sortită să se întâmple, destinul ne-a pus față în față, iar noi ne-am ocupat apoi de restul detaliilor. M-am hotărât pe loc să-i fac cadou *zestrea* mea de fotografii cu fotbaliști. Aveam acolo o istorie întreagă: începea cam din 1966, cu imagini *sepia* de la *Campionatul Mondial* din Anglia, și se termina prin 1982. Printr-a opta, mă rugasem în fel și chip de colegul de bancă din școală, Ștefan Vădineanu, să-mi dea revistele lui *Sport*, să-mi completez albumul cu pozele acelea rare de la *World Cup*. Am fost mai mândru ca niciodată când le-am decupat și le-am lipit pe cartoanele din bibliorafturile de care, iată, acum mă despărțeam cu oareșce remușcări. Îmi găsisem *fratele de basm fotbalistic* și numai lui puteam să i le dăruiesc, mie nu-mi mai foloseau. În noaptea aceea m-am zvârcolit, m-am tot perpelit, eroii de altădată mă luau la rost și-mi cereau socoteală. I-am liniștit anevoie, le-am promis că despărțirea nu-i definitivă, că Marius îi va scoate din cutie și-i va băga iar pe terenul de joc, la *Replay*. Că lumea îi va aplauda iarăși... dar ce nu le-am îndrugat?!

Aeroportul forfotește, un Turn Babel cu filtre de securitate severe și cu orare de zbor precise. Apare și Marius, e somnoros, are moliciunea copilandrului trezit cu de-a sila. L-am cunoscut prin ianuarie, venisem să-l salut pe Gino Iorgulescu, fundașul central de odinioară al *tricolorilor*. Demult, Progresul București a jucat un amical la Turnu Măgurele, cu Chimia. La oaspeți, debuta un tinerel longilin și cam lent, era mijlocăș central. Mai târziu, necunoscutul devenea unul dintre titularii indiscutabili ai *naționalei*, gardianul necruțător al pișicherului Rossi, în victoria neverosimilă asupra unei Italii campioane mondiale. Se aprinsese în seara aceea 23 August, stadionul devenise o torță și abia atunci am observat că Zoff încărunțise brusc. Amintiri...

Marius fusese cooptat în noua echipă a Ligii Profesioniste de Fotbal, ca ofițer de presă. L-am felicitat și i-am mărturisit că îi ascult mereu cu încântare comentariile. De citit nu-l citisem, mai târziu aveam să descopăr un condeier cu har, duios și nostalgic. Și ne-am așezat la taclale, ca doi liceeni bucuroși că au chiulit de la ore. În avion, l-am observat cum se crispează dintr-odată și i-am ghicit teama de înălțime, spaima de prăbușire. La Istanbul, i-am povestit coșmarul trăit de mine în 1995, pe câmpul de la Balotești, câmpul morților fără trup, transformat în groapă comună pentru zeci de nefericiți, când cu accidentul aviatic...

– Dacă Dumitrache nu se ivea, probabil că azi nu eram amândoi aici, i-am zis la un moment dat, rupând ritmul discuției.

– Adică? s-a mirat Marius.

– Păi Corsarul s-a nimerit să marcheze la Atena două goluri, în poarta lui Ikononopoulos, și ce mult a cântărit punctul acela, mai ții minte? Iar eu mă zbenguiam pe lângă difuzor, în casa bunicilor din Islaz. Aveam vreo șapte ani. Crainicul rostea lung și exaltat numele golgheterului dinamovist, care căpăta vraja unui personaj de poveste. Mi-l închipuiam în toate felurile, mai ceva ca Făt-Frumos, și astfel s-a născut dependența mea de... Dumitrache. L-am idolatrizat cu fanatism, desenam cu litere îngrijite numele lui oriunde mi se năzărea, plângeam ori de câte ori alde Tonca și Dan Coe îl cotoțgeau... Am implorat-o pe mama îndestul să-mi schimbe onomastica, să mă boteze Dumitrache... Ea râdea și-mi ștergea lacrimile, dar eu vorbeam serios, nu glumeam neam... „Mai ai răbdare, să mai crești nițel“, parcă o aud. Degeaba, nu și nu, vreau să mă cheme Dumitrache! Deși crescusem, eram deja soldat, am fugit din unitate în Parcul cu platani și m-am furișat în vestiarul unde idolul meu se dezechipa. Marcase un gol superb și Corvinul Hunedoara câștigase partida cu bancarii lui Viorel Mateianu, pare-mi-se. Cum am ajuns în cabină, habar n-am nici azi, îmi amintesc doar că Mircea Lucescu m-a întrebat ce caut acolo. I-am explicat, poticnindu-mă în cuvinte de atâta emoție, și el a surâs cu îngăduință. Peste ani, ne-am împrietenit, și antrenorul, astăzi la Șantior Donețk, m-a invitat pe stadionul *Ali Sami Yen*, la partida dintre Galatasaray și Genclerbirligi („Tineretul Turciei“, în limba spahiilor). Cu un Hagi irascibil și violent de-a dreptul, pe care cu greu l-au potolit forțele de ordine, îi cășunase pe arbitru și ăla l-a târât prin procese. Ce mai, tevatură mare! Dar să mă întorc în vestiarul hunedorenilor. „Mopsul“ a ieșit de la duș, cu un prosop înfășurat pe șolduri – era slab, exact ca în poza de după meciul cu grecii, sub care Ioan Chirilă scrisese niște fraze cum numai el era în stare¹. Am țâșnit și l-am îmbrățișat pe atacantul căruia mexicanii îi dedicaseră în 1970 spații generoase la televiziunea națională. Ce fericit am fost simțindu-l atât de aproape! L-am mai atins o dată, la Turnu Măgurele, se transferase la Jiul Petroșani, dar își risipise magia. Ultima dată l-am revăzut la sediul clubului, în Ștefan cel Mare, între alte glorii ale „Câinilor roșii“. L-am iubit enorm, Marius, maladiv chiar!

– Cum și eu l-am iubit pe Balaci, fahirul Craiovei.

¹ „Acesta e, oare, Dumitrache, cel care a zburat peste Tacchella? Acesta e Dumitrache, cel care a aruncat cu rigla cele două mingi în poarta lui Ikononopoulos, la Atena? Acesta e Dumitrache, cel care l-a «croșetat» de zece ori pe Jackie Charlton? Acesta e Dumitrache, cel care l-a hipnotizat pe Banks când a așezat mingea la 11 metri pe *Wembley*?“ (revista *Sport*)

Respect pentru oameni și cărți

– Am o idee, ce-ar fi să scriem împreună o carte despre toate astea, *poveștea fotbalului nostru*, al amândurora?

Aeronava toarce asemenea unui motan ghemuit la gura sobei. Survolăm țări și amintiri, impresii, frământări, vise. Zburăm spre *finala* la care nu îndrăznisem să sper cu ani în urmă. Zburăm către cartea între copertele căreia ne vom zidi aducerile-aminte, eu și Marius, frații basmului fără bătrânețe.

MARIAN NAZAT

PLECAREA

Întotdeauna, când avioanele pleacă prea devreme, diminețile sunt rele. Așa mi s-a părut și atunci că e – o dimineață începută înainte să-mi dau seama.

De fapt, aveam emoții. Știu, la 47 de ani e o dovadă de slăbiciune, care spune ceva, dar aveam emoții din toate direcțiile. Mai întâi de toate, fiindcă în aeroport mă întâlneam cu un străin, care era și foarte important, și îmi închipuiam că îmi va da peste cap toată amorțeala ancestrală, jocul acela înșelător cu mine însumi pe care îl puneam în aplicare de fiecare dată când urma să urc într-un avion. Apoi, pentru că mi-e frică de avioane, de înălțime, pentru că visez de la cinci ani că o să cad, că mă prăbușesc de undeva și am felul meu de a face ca lucrurile să nu se petreacă astfel. În fine, trebuie să dau mâna cu oricine mă conduce la aeroport, că e un coleg, un prieten sau taximetristul. Să nu uit ziarele. Cumpăr tot ce pot. Dacă nu găsesc ziare, e semn rău. Și cafeaua, e obligatoriu să beau o cafea. În condițiile în care sunt așteptat, cum se întâmpla în dimineața de atunci, aproape nedormit, n-am timp de presă, e clar că n-o să am nici de licoarea întremătoare, pe Cristina am apucat s-o pup, ne fluierau unii care dirijau mașinile către alte culoare, blocaserăm un taxi...

Mă sună chiar în clipa în care îl zăresc printre luminile albe și roșii de la check-in, e deja la coadă. Oprește apelul când mă vede. Plec la Lisabona, la finala Champions League, cu Marian Nazat și simt cum tot albul luminilor din sala de îmbarcare nu are alt rost decât să mă pregătească pentru ce va fi. Ce va fi? Cum va fi? Am dormit totuși. Cât să fi dormit? Poate o oră-două. Din clipa în care am fost în picioare, nu mă gândesc decât la cum vor fi cele trei zile, în Portugalia, alături de acest om. Îmi tot spun în gând că va fi bine, dar e pentru prima oară în viață când plec la un meci – și ce meci! – și nu mă gândesc nici la orașul în care voi ajunge, nici la echipe, nici la țara care mă așteaptă, ci la omul cu care voi împărți acest drum.

Respect pentru oameni și cărți

... Practic, ne știm de cinci luni. Teoretic, sunt peste douăzeci de ani. În 1993, n-aveam un an de presă, lucram la Ora, director era Nicolae Cristache, ziaristul meu preferat de la Flacăra lui Adrian Păunescu, și, dintr-odată, ziarul a început să se umple cu tot mai multe articole și reportaje, apoi pagini și ediții speciale. Totul dedicat muncii unui procuror senzațional, Marian Nazat, care rezolvase cazul uciderii lui Ioan Luchian Mihalea, un asasinat îngrozitor, care tulburase mult o țară încă sensibilă și cu amintiri.

Când ne-am pomenit față în față, acum cinci luni, în sediul Ligii Profesioniștii de Fotbal, mi l-am adus aminte din pozele de la Ora. A zâmbit, ca și cum ne-am fi cunoscut de mult, am zâmbit și eu, a întins mâna și, încurajat, i-am strâns-o, privindu-l. Am rămas de vorbă câteva minute, apoi mi-a povestit că are o colecție de fotografii lipite pe cartoane, de articole decupate și ele din ziarele adolescenței lui, din Sportul, din Flacăra, din Săptămâna, și că ar vrea să mi le dea mie. „Ești singurul pentru care aș accepta să mă despart de amintirile mele. Poate la Replay, poate la o altă emisiune de-a ta, să-ți fie de folos...” De-atunci, vorbim o dată, de două ori pe săptămână, schimbăm SMS-uri, ne amintim de o țară care a fost a noastră, despre fotbalul de atunci, de azi... Așa am ajuns să planificăm această aventură la Lisabona. Marian crede că Real Madrid va învinge, eu cred în Atlético, în Cholo Simeone, în „Plăpumarii” mei...

... De cinci luni vorbesc cu acest om care, imediat ce mi-a încredințat colecția lui de ani și de emoții din adolescență până la tinerețe, a scris în Jurnalul lui Marius Tucă despre mine. „Frate de basm.” Eu, fratele de basm al lui. Basmul e fotbal. Sau viața. Totuna.

De câteva zile îmi spune de drama mamei sale, diagnosticată cu un verdict crunt. „Mă rog să fiu în țară dacă va fi să se întâmple răul cel mare. Măcar atât, să fiu lângă ea...” „Va fi bine, Marian. Hai la Lisabona, poate te desprinzi un pic, poate va fi un meci cum erau pe vremuri...” „Mergem.” (Între timp, în iarna care a urmat s-a petrecut inevitabila despărțire. Mi-a zis la telefon. „Știi că tu știi cum e, Marius.” „Știu. Din păcate știu și nimeni pe lume nu ne poate ajuta în clipele astea.”)

Plecăm, așadar, la Lisabona. Nu e un străin cel care mă așteaptă în dimineața asta, în aeroport. De ce am spus că e un străin? Probabil de teamă că nu voi fi în stare să fiu un frate de basm, poate că basmul s-a închis odată cu fotografiile lui decupate dintr-un timp care nu ne mai recunoaște pe niciunul. Un străin? Un frate?

„Saa-lut!” Așa zice întotdeauna, lungind un pic prima silabă. „Ce faci? N-ai prea dormit.” „Salut! Nu prea.”

Respect pentru oameni și cărți

Îmi revin. Marian Nazat are o capacitate aproape hipnotică de a te face să crezi că va fi bine. Orice. Oricând. E fratele meu de basm și plecăm la Lisabona ca să vedem finala: Real Madrid – Atlético Madrid. De fapt, eu sunt străinul.

Am zburat prin Istanbul și abia acolo am băut cafeaua. La cafeaua aceea, Marian a venit cu ideea, după ce tot vorbiserăm o oră întreagă despre fotbalul nostru, întotdeauna cel de altădată. „Hai să facem o carte, Marius! Fotbalul pe care l-am trăit, ce știi tu, ce știi eu...” „Ar fi, într-adevăr, o carte! S-o facem! Chiar, hai s-o scriem!” Știu că mi s-a părut apoi că am băut cea mai bună cafea din viața mea. Și cred că așa și era. Acolo, pe Atatürk, a început această carte. Știu, cum am imaginat-o, cum am gândit să fie și cum să se numească am vorbit la Lisabona, apoi în lungile plimbări pe malul Atlanticului, la Estoril. Când ne-am întors acasă, peste vară, fratele meu de basm m-a luat cu el în alt paradis, de data asta doar al lui, la Islaz, lângă Turnu Măgurele, unde începuse povestea pentru el, undeva în anii '60.

„Când eram mic, Marius, într-o zi am venit acasă plângând de la școală. Nu-mi plăcea cum mă cheamă, mi se părea ciudat și urât să mi se spună Nazat. I-am spus mamei că vreau să-mi schimbe numele, să mă cheme Dumitrache!” „Îți plăcea «Mopsu'»!” „Enorm. Dumitrache a fost cel mai mare.” „Așa zice și Lucescu. Dar voi sunteți subiectivi, ca dinamoviști... Mie, de la voi, mi-a plăcut Dudu.” „Știi, că ai și scris despre el.” „Nu l-ai văzut însă prea mult pe «Mopsu'»... ești mai tânăr.”

Așa a început totul. Cam așa. Marian susține că Lisabona a fost momentul. Eu cred că apucaserăm s-o vorbim mai înainte, în dimineața aceea, la Istanbul. Și că, de fapt, am început s-o construim la Islaz, pe malul Dunării, peste vară...

Oricum, Marian, să pășim cu grijă pe această muchie de cuțit. Cine știe pe cine vor deranja sau încurca amintirile noastre?! Și îți spun drept, uite, abia acum și abia aici: știi când m-ai convins că ai iubit așa mult fotografiile acelea decupate? La două minute după ce mi le-ai dat, arătându-mi o poză cu Viktor, portarul Cehoslovaciei, pe care am întâlnit-o în preliminariile pentru Europeanul din '72. Când cu golul făcut cadou de Rică lui Čapkovič, apoi cu golul lui Dobrin, cu capul, o raritate, după cursa furibundă a lui Lucescu. „E Viktor, nu Vencel, cum scrie la explicația foto. Vencel era cel de la Guadalajara, căruia i-a înscris Neagu.” „Și „Mopsu'», din penalty.” „Da, uite de aici poate că trebuie să începem, cu Guadalajara, cu Mexicul, cu '70...” „Și să nu scriem nimic din alte vremuri?... De Venus, de Ripensia, de Baratky, de Dobay, de Bodola... de generalul Gabriel Marinescu?” „Nu-mi e foarte clar ce a fost atunci.

Scrie tu capitolele cu ei. Eu o să scriu doar ce-am văzut. Ce-am trăit. „Și eu la fel. Dar o să zic că am trăit și în anii ăia, ca să nu ieșim din regulă. Am citit, deci am trăit! Măcar am văzut 40 de ani din ce-a fost.” „Ai dreptate! Să zicem 50.”

... Așa m-a salvat, într-una din cele o mie de dăți în care m-a salvat, un om care, pentru o senzație de-o clipă, într-o dimineață, înainte de a pleca în această călătorie, mi s-a părut un străin. Când el era, și este, fratele meu. De aici urmează basmul. Al lui și al meu. Și poate ne gândim că va fi așa, sperăm, și al dumneavoastră. Urmează Lisabona, momentul tău, frate de basm. Eu voi veni apoi cu al meu. I-am găsit și titlul: „Centrare Crișan, cap Dudu”. Pe vechiul 23 August, de Ziua Copilului, 1 iunie 1975. România – Scoția, pentru Euro. Prima mea secvență din poveste: Dobrin scăpând singur, de la centru, cu portarul lor... după o pasă aiurea a lui Dalglish.

... Dar să nu scriu, încă de-acum, prea mult. E rândul tău, frate! Începe basmul! Deși, în cazul nostru, poate că nici nu trebuie să înceapă, Marian, e de ajuns să continue. Pentru că nu întotdeauna, când avioanele pleacă prea devreme, diminețile sunt rele. Uneori sunt exact așa cum trebuie să fie pentru o călătorie la capătul nopții.

MARIUS MITRAN

1

Aterizăm la Lisabona. E un soare orbitor, de margine de lume. Până și lumina cade altcumva, are mai multă sacralitate aici decât în alte părți. „La Estoril!“ îl rugăm pe taximetrist. Acolo am reușit să găsim, cu chiu, cu vai, camere disponibile, capitala era sufocată de suporterii madrileni, Sintra și Cascais la fel. Orașul forfotește, pare cuprins de febră. „Ceva muzică portugheză la radio, poate Alfredo Marceneiro¹?“ îl întreb pe șofer. El mă fixează cu niște ochi brusc lucitori și-și dezleagă limba: „*Portugal... fado, vinho verde, fish, mangiare, mm...*“ Tipul își țuguie buzele, fredonează o melodie și gesticulează larg, ca orice latin. Parcă ar fi în vacanță. Iscodesc prin geamul mașinii împrejurimile mereu schimbătoare și-l ascult pe menestrelul de ocazie care cântă de zor...

„Orgulho-me de ser em toda a parte
Português e fadista verdadeiro,
Eu que me chamo Alfredo, mas Duarte
Sou para toda a gente o Marceneiro...”²

M-am afundat în scaun și simt cum mă cuprinde moleșeala.
E atâta abandonare în fiecare consoană, în fiecare sunet... Tresar, trezit la realitate dintr-odată.

– Marius, uite, în stânga, *Estádio Nacional*, pe care, în 1968, la 27 octombrie, ai noștri pierdeau cu 3-0! Era o toamnă blândă, debutam în preliminariile pentru Mexic. Și chiar cu „bronzul“ *World Cup* din Anglia. Nu ne

¹ Cântăreț portughez de fado (1891-1982); *marceneiro* înseamnă în limba portugheză „tâmplar“ (provine din latinescul *mercenarius*, „contractat pe bani“, care a dat „mercenar“).

² „Mă mândresc peste tot că sunt
Portughez și fadist cu-adevărat,
Eu, care mă numesc Alfredo și Duarte,
Dar pentru toată lumea sunt Marceneiro...”

(Toate traducerile din limba portugheză îi aparțin bunului meu prieten Dan Caragea.)

Respect pentru oameni și cărți

faceam iluzii, selecționata noastră fusese preluată de un antrenor inteligent și încăpățânat, care, firește, nu reușise să cristaliceze o formulă de echipă stabilă. Un amestec de experiență și de tinerețe, un experiment departe însă de a oferi speranțe. Nimeni nu se gândea atunci că am putea să ne calificăm, nimeni. Aveam în spate atâtea eșecuri, încât Guadalajara se arăta la orizont chiar ca... *Fata morgana*. Dar mai e până acolo, începea jocul unui destin de poveste. Noi, cu Coman ('46 Gornea), Sătmăreanu, Dumitru Nicolae, Dinu, Mocanu, Gergely, Petescu, Pîrcălab, Dobrin, Dembrowschi ('75 Grozea), Lucescu. Ei, cu Américo, José Jacinto, Rui ('56 Umberto), José Carlos, Hilario, Graça, Coluna, Augusto, Figueredo, Eusébio, Simões ('14 João Jacinto). Cei doi Jacinto ne-au curățat atunci, iar Ioan Chirilă scria după meci că „echipa noastră a avut inimaginabila șansă de a întâlni realmente umbra unei mari echipe, dar a ținut parcă să demonstreze că umbra însăși poate să-i taie aripile”¹. Și mai nota ceva marele ziarist sportiv, ceva care azi mi se pare neverosimil pentru vremurile acelea: „Existența fotbalistilor noștri nu depinde de fotbal. Pentru ei, fotbalul este un fel de «violon d'Ingres». Ei nu au de apărut pe gazon certitudinea zilei de mâine, pentru că inginerii Petrescu + Lucescu sau viitorii profesori de educație fizică Pîrcălab sau Sătmăreanu au de pe acum această certitudine.

Și-atunci?

Fotbalul nostru trebuie apărut, deci, de pasionați, adică de viitorii ingineri sau profesori pentru care balonul rotund nu este doar o trambulină.

Iată de ce, înaintea tuturor discuțiilor și parlamentărilor despre criterii, metode și variante de selecție, trebuie pus criteriul net al pasiunii, un criteriu care să-i excludă din capul locului pe cei blazați”². Vasăzică, pasiune, nu profesionism, gazetarul s-a ferit să folosească termenul repudiat de comuniști...

– *Ai și nu ai dreptate. Adică, nea Vanea. Și are și nu are dreptate dacă echivalăm pasiunea cu profesionismul. Fotbalul e pasiune prin definiție, nu? De aia mergem în șort și tricou pe teren, morți să atingem mingea, să driblăm, să marcăm, nu? De ce țipăm, de ce ne tăvălim prin iarbă, de ce ne strigăm bucuria? Că suntem pasionați! E interpretarea ta însă că nea Vanea pune egalitate între pasiune și profesionism. De fapt, îi spune profesionismului pasiune, pentru că se ferește în plină perioadă comunistă de urmările posibile, dacă nu chiar foarte probabile, pe care invocarea profesionismului le-ar fi putut avea. Chiar și într-o carte, sau mai ales într-o carte.*

¹ Mexicul... această „Fata Morgana“

² Ibidem

Respect pentru oameni și cărți

– De acord cu tine, teama de represalii te obligă la autocenzură. „În zilele noastre, ceea ce este interzis să se rostească se cântă”, așa sună o replică din *Bârbierul din Sevilla*. Iar Ioan Chirilă cunoștea foarte bine avatarul de a fi prea sincer...

– Revin însă. Fotbalul e pasiune, e clar. Ca orice sport. Sportul însuși ascunde definiția pasiunii, o implică. De ce nu ar fi egalitate între pasiune și profesionism? Pentru că fotbalul, încă de atunci, din '68, ba poate chiar mult mai devreme, nu putea să te ducă la performanță dacă îl jucai doar cu pasiune. Pasiunea era, am stabilit, inclusă. Profesionismul a venit mai târziu, când s-a terminat cu joaca. Arsenal, a lui Chapman, în anii '20-'30, ce era? La fel, Manchester United, Everton, Chelsea, Tottenham. Spun despre ele fiindcă de acolo a plecat totul. Știi că azi nu există în lume, în Europa și în America de Sud, cu siguranță, galerie a unui club mare care să nu aibă steagul Angliei, crucea roșie pe alb, la vedere? Să te uiți atent. E forma de recunoștință a lumii pentru inventatori. Barcelona are acel semn pe propria stemă. Athletic Bilbao se numește englezește, nu ca Atlético de Madrid, echipa-fiică... Genua 1893 nu e Genova, nu?

AC Milan își zice așa tot pe englezește, nu ca Inter, care e Milano, nu Milan. Dar, întorcându-mă iar, englezii au exportat, când au exportat, că vreo 50 de ani n-au vrut să coboare de pe „Insulă” cu fotbalul, erau prea mari și prea mândri (de aia nici nu participă la primele trei Cupe Mondiale, erau de părere că n-aveau cu cine juca!), au exportat, zic, și fotbalul în nomenclatorul de meserii. Profesionism, adică. Ripensia era profesionistă, cu Pavlovici, cu Zombory al ei, cu Bürger și Chiroiu, cu formidabilii halfi Deheleanu și Kotormany, zis „Fachirul”, și cu atacul pe care nea Vanea, că de la el am pornit, ne spunea că se pronunță într-un singur cuvânt: Bindeabekeciolschwarzdobay. Bindea, Beke, Ciolac, Schwarz, Dobay. Dobay, zis „Calul”, probabil cel mai bun fotbalist român dintre războaie. Oricum, între el, Bodola și Barátky e de ales liderul acelei perioade.

– Marius, profesionismul apare atunci când pasiunea devine... profesie. Până în 1989, amatorismul fotbaliștilor noștri era unul de fațadă. În realitate, ei erau profesioniști în toată regula, cărțile lor de muncă zăceau nu la stadion, ci prin birourile de forță de muncă ale fabricilor și uzinelor de pe cuprinsul patriei. Țin minte că în oraș la mine, la Turnu Măgurele, jucătorii de la Chimia, tocmai promovată în a doua divizie, sub comanda lui Georgică Fusulan, Dumnezeu să-l odihnească! au fost scoși din producție. Doar când guma se îngroșă și înfrângerile se înmulțeau, conducerea clubului poruncea ca proscriși să se întoarcă la locul osândeii, la Combinatul de Îngrășăminte